

УДК 341.233.111

Я. В. ШАШЕНОК,
аспірант Інституту держави і права
ім. В. М. Корецького НАН України

ДО ПИТАННЯ ЩОДО МЕТОДІВ ДЕРЖАВНОГО ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ

У статті на основі аналізу наукових праць представників фінансово-правової та економічної науки досліджується співвідношення понять «метод» і «форма» при визначенні змісту методів державного фінансового контролю. Значна увага приділяється синтезу загальнонаукових та методичних прийомів фінансового контролю в методах державного фінансового контролю.

Ключові слова: метод, форма, методи фінансового контролю, методи державного фінансового контролю, форма державного фінансового контролю, форма фінансового контролю.

Шашенок Я. В. К вопросам о методах государственного финансового контроля

В статье на основании анализа научных трудов представителей финансово-правовой и экономической науки исследуется соотношение понятий «метод» и «форма» при определении смысла методов государственного финансового контроля. Значительное внимание уделяется синтезу общенаучных и методических приемов финансового контроля в методах государственного финансового контроля.

Ключевые слова: метод, форма, методы финансового контроля, методы государственного финансового контроля, форма государственного финансового контроля, форма финансового контроля.

Shashenok Y. V. For questions about the methods of the state financial control

In the article, on the review of existing research papers produced by representatives of legal, finance and economics, studied the relationship between “method” and “form” in determining the content of methods of financial control. Considerable attention is paid to the synthesis of scientific and teaching methods of financial control in the methods of financial and state control.

Key words: methods, forms and methods of financial control, methods of financial control, a form of state financial control, form of financial control.

Роль методів державного фінансового контролю як система взаємозв'язаних загальнонаукових і методичних прийомів пізнання на теоретичному та практичному рівні, як відомо, спрямована на забезпечення єдиного підходу в дослідженні та розумінні об'єктів державного фінансового контролю. Дана система сформована з метою захисту державних інтересів, досягнення встановлених цілей в економічних напрямках розвитку та забезпеченні економічної безпеки.

Е. С. Дмитренко під основним завданням державного фінансового контролю розуміє перевірку законності й доцільності фінансової діяльності підприємств, установ і організацій та виконання фінансових зобов'язань перед державою усіма суб'єктами фінансових правовідносин; правильність і доціль-

ність використання та збереження власних, бюджетних і кредитних коштів підприємствами, установами та організаціями, що є в їхньому розпорядженні; дотримання правил здійснення фінансових операцій, розрахунків; запобігання порушенням фінансової дисципліни та усунення виявлених порушень¹. У свою чергу О. Д. Василик вважає, що державний фінансовий контроль призначений для реалізації фінансової політики держави, створення умов для фінансової стабілізації. Такими насамперед є розробка, затвердження і виконання бюджетів усіх рівнів і позабюджетних фондів, а також контроль за фінансовою діяльністю державних підприємств і установ, державних банків і корпорацій. Фінансовий контроль державою недержавного сектору економіки обмежується лише сферою виконання грошових зобов'язань перед державою, включаючи сплату податків і здійснення інших платежів, дотримання законності та доцільності при витраті виділених або бюджетних субсидій і кредитів, а також дотримання встановлених урядом правил організації грошових розрахунків, введення обліку та звітності².

Ці завдання державного фінансового контролю на практиці можуть бути реалізовані за умови створення ефективного механізму державного фінансового контролю. Важливою складовою такого механізму є належне нормативно-правове закріплення форм та методів державного фінансового контролю з обов'язковим їх розмежуванням на законодавчому і науковому рівнях.

Проблематика, пов'язана з методами державного фінансового контролю, попри дослідження Ф. Ф. Бутинця, Л. К. Воронової, І. К. Дрозд, М. П. Кучерявенка, В. П. Нагребельного, І. Б. Стефанюка, Л. А. Савченко, І. П. Устиної, А. В. Хмелькова та ін., залишається актуальною і дискусійною. Необхідність подальшого пізнання методів державного фінансового контролю зумовлена низкою чинників, зокрема: відсутністю профільного нормативно-правового акта з регулювання державного фінансового контролю; неузгодженістю системи органів державного фінансового контролю; неоднозначного розуміння змісту понять «форм та методів державного фінансового контролю»; підміною або ототожненням форм з методами та методів з формами в нормативно-правових актах з регулювання державного фінансового контролю, а також у відповідних наукових дослідженнях.

Розкриття змісту методів державного фінансового контролю необхідно навести приклади розуміння понять «форма», «метод», «форми державного фінансового контролю» та «методи державного фінансового контролю» на науковому рівні.

У науковій літературі під «формою» розуміють: спосіб організації та існування предметів і явищ реального світу³; зовнішній обрис, фігура, зовнішність, образ, а також план, модель, штамп⁴; спосіб існування змісту, його внутрішня структура, організація та зовнішній вираз⁵; зовнішній вираз якогось змісту⁶, форма існування та вираження змісту⁷, спосіб організації чого-небудь, зовнішній вияв якого-небудь явища, пов'язаний з його сутністю⁸.

В науці фінансового права України більшість досліджень присвячена власне «формам фінансового контролю», а не «формам державного фінансового контролю». Враховуючи нерозривний зв'язок фінансового контролю з держав-

ним фінансовим контролем як цілого і частини, сформульовані наукові висновки щодо форм фінансового контролю можна використати при дослідженні форм державного фінансового контролю. При застосуванні даної аналогії, на нашу думку, зміст досліджень «форм фінансового контролю» не буде спотворений, а їх наукова важливість для розвитку фінансового права не викликати-ме питань.

Сукупність досліджень з проблематики форм фінансового контролю у фінансово-правовій науці умовно можна поділити на дві групи. Перша розуміє форми фінансового контролю як спосіб конкретного вираження і організації контрольних дій, спрямованих на виконання функцій фінансового контролю, наприклад, ревізія, спостереження, обстеження, перевірка, аналіз тощо⁹. З даною точкою зору важко погодитися, оскільки запропоновані форми державного фінансового контролю за своєю правовою природою належать до методів фінансового контролю. Наприклад, згідно з попередньою редакцією Закону України «Про державну контрольно-ревізійну службу України» від 26 січня 1993 р.¹⁰ ревізія визначалася як метод документального контролю за фінансово-господарською діяльністю підприємства, установи, організації, дотриманням законодавства з фінансових питань, достовірністю обліку і звітності, спосіб документального викриття недостач, розтрат, привласнень та крадіжок коштів і матеріальних цінностей, запобігання фінансовим зловживанням. Також до методів фінансового контролю законом віднесена перевірка.

На думку окремих учених, ревізія є одним із методів контролю, а інші вважають її формою контролю. М. Г. Белов стверджує, що ревізія є не тільки елементом методу, а й важливою формою економічного контролю, за допомогою якого найповнішою мірою реалізується контрольна функція держави. І. А. Белобжецький зазначає, що ревізія є формою конкретного вираження й організації контрольних дій, спрямованих на виконання функцій фінансового контролю¹¹. Відповідний підхід до форм державного фінансового контролю пов'язаний зі складністю розуміння поняття «форма» під час дослідження різноманітних аспектів суспільних відносин. М. Г. Белов та І. А. Белобжецький під формою розуміють саме спосіб існування змісту, його внутрішню структуру, організацію та зовнішній вираз. Як результат це привело до висновку, що форма фінансового контролю має подвійну природу тобто поєднує як форми, так і методи фінансового контролю.

Друга група авторів при аналізі форм фінансового контролю акцентує на часовому аспекті, виокремлюючи таким чином попередню, поточну та наступну форми контролю. У цьому випадку відбувається отождолення поняття «форми» з поняттям «вид», у якому вид розуміється як упорядкована внутрішня будова, певний порядок перебігу процесу згідно з установленими ознаками.

Існування відповідного явища не є новим у фінансово-правовій науці. О. П. Гетьманець у своїх дослідженнях вважає, що в науці фінансового права іноді форми фінансово-бюджетного контролю отождонюються з видами фінансово-бюджетного контролю. Наприклад, Є. Ю. Грачова до форм бюджетного контролю відповідно до ст. 265 Бюджетного кодексу Російської Федерації відносить: попередній, поточний та подальший контроль, а також контроль пред-

ставницьких, виконавчих органів влади та незалежний. С. О. Шохін пропонує закріпити в законі положення про те, що бюджетно-фінансовий контроль здійснюється у формі парламентського, адміністративного та незалежного контролю. Також О. П. Гетьманець вказує про можливість виникнення дискусії з авторами щодо змісту класифікації бюджетного контролю, але в даних випадках використання поняття «вид» як поняття «форма» не є суттєвим¹².

При висвітленні змісту поняття «метод» учені по-різному виокремлюють найзагальніші та найсуттєвіші їх ознаки, наприклад: шлях до будь-чого; засіб досягнення мети, певним чином упорядкована діяльність¹³; спосіб дослідження і встановлення істини¹⁴; сукупність засобів або операцій практичного або теоретичного засвоєння (пізнання) дійсності¹⁵; сукупність прийомів (операцій) практичного і теоретичного сприйняття й пізнання (засвоєння) явищ природи та суспільного життя, що застосовується в будь-якій галузі діяльності (науці, виробництві тощо)¹⁶; конкретні способи (прийоми), що застосовуються при здійсненні контрольних функцій¹⁷; спосіб практичного та теоретичного освоєння дійсності¹⁸; систематизований спосіб досягнення теоретичного та практичного результатів, розв'язання проблем чи одержання нової інформації на основі певних регулятивних принципів пізнання та дій, усвідомлення специфіки досліджуваної предметної галузі і законів функціонування її об'єктів¹⁹; спосіб досягнення певних результатів у пізнанні та на практиці²⁰.

Окреме місце в механізмі державного фінансового контролю посідають методи контролю, оскільки досі в законодавчому полі не визначено поняття та система методів державного фінансового контролю, не встановлено його види і процедури, які застосовуються в різних ситуаціях²¹.

Під час дослідження наукових праць представників економічної та фінансово-правової науки ми дійшли висновку, що в системі наукових знань немає одностайності у розумінні понять «метод державного фінансового контролю» та «метод фінансового контролю». Як зазначалося, форми державного фінансового контролю доволі часто ототожнюються з методами державного фінансового контролю та форми державного фінансового контролю розкривають через його класифікацію за одним із видів (попередній, поточний та наступний).

І. П. Устинова звертає увагу на те, що розмежування понять «метод державного фінансового контролю» та «форма державного фінансового контролю» ускладнюється через постійну зміну форми роботи контрольних органів, мети, завдання, змісту контрольних заходів. В основі розмежування лежить розуміння методу державного фінансового контролю як способу здійснення контрольних повноважень, що підтверджується практичним досвідом поступового реформування вітчизняної системи державного фінансового контролю і впровадження нових контрольних форм, зокрема державного фінансового аудиту²². На нашу думку, основною складністю в розмежуванні понять форм і методів державного фінансового контролю виступає суб'єктивний аспект, згідно з яким кожен із дослідників понятійно-категоріального апарату державного фінансового контролю та авторів нормативно-правових актів з регулювання

державного фінансового контролю з будь-яких власних причин наділяє ті або інші складові певними ознаками. Тому існує потреба в продовженні дослідження змісту форм та методів державного фінансового контролю.

Проблематика розмежування за формами і методами також існує на законодавчому рівні, наприклад, державний фінансовий аудит у Законі України «Про основні засади здійснення державного фінансового аудиту в Україні» від 26 січня 1993 р. № 2939-ХІІ є різновидом державного фінансового контролю і полягає у перевірці та аналізі органом державного фінансового контролю фактичного стану справ щодо законного та ефективного використання державних чи комунальних коштів і майна, інших активів держави, правильності ведення бухгалтерського обліку і достовірності фінансової звітності, функціонування системи внутрішнього контролю. Додатково нормами відповідного закону встановлюється, що інспектування здійснюється у формі ревізії.

Іншим важливим моментом при розкритті змісту методів державного фінансового контролю є система прийомів, способів, які використовуються на практиці при перевірці законності, обґрунтованості і доцільності фінансових рішень та операцій у процесі формування і використання фінансових ресурсів держави та її адміністративно-територіальних одиниць.

Представники фінансово-правової науки дотримуються думки, що до методів державного фінансового контролю належать: ревізія, перевірка, інспекція, обстеження, спостереження, аналіз, заслуховування доповідей, звітів органів зовнішнього та внутрішнього фінансового контролю тощо. Таке бачення методів існує у вузькому їх розумінні. У широкому – це система засобів, прийомів і способів, спрямованих на реалізацію визначених завдань. Відповідні методи обираються та використовуються залежно від певних факторів, зокрема таких, як суб'єкт та об'єкт контролю, тип завдань, які встановлюються для органу контролю, умов виникнення конкретних правовідносин тощо.

У сферах економічної та фінансово-правової науки методи державного фінансового контролю аналізуються у широкому і вузькому аспектах. У вузькому розумінні – це сукупність прийомів і способів, що використовуються контролюючими органами для виконання своїх завдань та функцій. У широкому розумінні державний фінансовий контроль характеризується системою теоретико-пізнавальних категорій, базових концепцій, науковим інструментарієм, регулятивними принципами організації контролю.

Визначення ревізії, перевірки, аналізу, обстеження та інших прийомів виключно як методів державного фінансового контролю не є кінцевим етапом у їх розумінні. Відповідна система методів представлена у формі єдиного цілого. Про це слушно вказує у своїх дослідженнях В. П. Нагребельний, який зазначає, що в процесі реалізації певних функцій фінансового контролю (профілактичної, інформаційної, мобілізуючої) застосовуються специфічні методи фінансового контролю, які є вираженням засад загального підходу до об'єкта контролю. В основі цих засад – поєднання загальнонаукових і методичних прийомів пізнання, що дає можливість комплексно визначити законність, достовірність, доцільність і економічність ефективність фінансових операцій та процесів на основі використання облікової, звітної, нормативної та іншої інформації

у поєднанні з дослідженням фактичного стану об'єкта контролю²³. Вченим вказується про синтез загальнонаукових і методичних прийомів пізнання, що в результаті сформовані як специфічні прийоми фінансового контролю і характеризується єдність способів з метою комплексного проведення контрольно-перевірочних заходів. І справді, розмежування методів під час практичної діяльності контрольних органів виступає умовністю, яка не впливає на хід проведення контрольних заходів або на отримані результати. Поділ методів на теоретичному рівні необхідний для їх подальшого аналізу; шляхом моделювання і прогнозування розробляти, вдосконалювати та впроваджувати інноваційні прийоми для підвищення ефективності контрольних заходів та інше.

Підтримують наукову позицію В. П. Нагребельного і автори підручника «Державний фінансовий контроль в Україні», зокрема М. І. Шутова, В. А. Бабенко, Н. М. Стоянова. Дослідники дійшли висновку, що у фінансовому контролі немає чіткого розмежування між методами дослідження і методами практичного здійснення контролю. Йдеться про відпрацьовані контролерами-практиками й описані науковцями прийоми та способи побудови і перевірки версій, проведення контрольно-ревізійних дій, розкриття певних видів зловживань²⁴.

Вузьке і широке розуміння методів державного фінансового контролю представників економічної та фінансово-правової науки, на нашу думку, доволі вдало об'єднав у своїх дослідженнях В. В. Гулько. Науковець під методами державного фінансового контролю розуміє сукупність панівних теорій, учень, положень, концепцій, прийомів, методик, способів пізнання суспільних відносин, які використовуються при перевірці законності, обґрунтованості і доцільності фінансових рішень та операцій у процесі формування і використання фінансових ресурсів держави та її адміністративно-територіальних одиниць²⁵.

Отже, слід констатувати, що дослідження методів державного фінансового контролю має ґрунтуватися насамперед на з'ясуванні економічної та фінансово-правової наук загальних і суттєвих ознак і властивостей даного явища, а також повинно мати на меті вдосконалення понятійно-категоріального апарату теми. Така тенденція існує за умови співвідношення форм державного фінансового контролю та методів державного фінансового контролю під час аналізу, коли науковці по-різному тлумачать філософську категорію «форма». У результаті виникає ситуація, коли під формами державного фінансового контролю розуміють їх методи і, навпаки, під методами державного фінансового контролю встановлюють їх форми. Також є місце для висновків, які передбачають подвійну природу форм державного фінансового контролю як єдине ціле, з одного боку, це система методів, а з другого – внутрішня структура, організація та зовнішній вираз змісту.

1. *Великий енциклопедичний юридичний словник* / за ред. акад. НАН України Ю. С. Шемшученка. Київ : ТОВ "Вид-во "Юрид. думка", 2007. 992 с.; 2. *Василік О. Д.* Державні фінанси України : навч. посіб. Київ: Вища шк., 1997. С. 16; 3. *Філософія. Словник: персоналії, категорії, поняття та терміни* / В. С. Бліхар, Х. М. Войтович, Н. В. Гайворонюк, М. П. Гетьманчук, О. В. Гришук та ін. / за ред. М. П. Гетьманчука. Львів : ЛьвДУВС, 2010. С. 199; 4. *Філософія: энциклопедический словарь* / А. И. Абрамов и др.; ред. А. А. Ивин. Москва : Гардарики, 2004. С. 937; 5. *Великий тлу-*

мачний словник сучасної української мови / укл. О. Єрошенко Донецьк : ТОВ «Глорія Трейд», 2012. 864 с.; 6. *Словник інішомовних слів*: 23000 слів та термінологічних сполучень: укл. Л. О. Пустовіт, О. І. Скопненко, Г. М. Сюта, Т. В. Цимбалюк. Київ : вид. Довіра, 2000. С. 947; 7. *Философский энциклопедический словарь* / редкол. ред.: С. С. Аверенцев, Э. А. Араб-Оглы, Л. Ф. Ильичев и др., 2-е изд. Москва : Сов. энциклопедия, 1989. С. 595; 8. *Великий тлумачний словник сучасної української мови* / уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. Київ – Ірпінь : ВТФ «Перун», 2004. С. 68; 9. *Нагребельний В. П., Чернадчук В. Д., Сухонос В. В.* Фінансове право України. Загальна частина: навч. посіб. / за заг. ред. члена-кор. АПрН України В. П. Нагребельного. Суми : ВТД «Університетська книга», 2004. – 320 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://libr.org.ua/books/102.html> 10. *Про державну контрольно-ревізійне службу України* : Закон України [Електронний ресурс] – Режим доступу -<http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2939-12/ed19930126> 11. *Шутов М. І.* і др. Державний фінансовий контроль в Україні: теорія та практика. Одеська нац. юрид. академія. Одеса : Юрид. літ., 2004. С. 22; 12. *Гетьманець О. П.* Бюджетний контроль: організаційно-правові засади : монографія. Харків : Екограф, 2008. С. 104; 13. *Хмельков А. В.* Формування цілісної системи державного фінансового контролю в Україні : монографія. Харків : ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2012. С. 30; 14. *Романченко Ю. О., Дорогань-Писаренко Л. О., Аранчій Я. С.* Фінансовий контроль в бюджетних та фінансових установах : навч. посіб. Полтава : ТОВ НВП «Укрпромторгсервіс», 2014. С. 22; 15. *Большой энциклопедический словарь* / под ред. А. М. Прохорова. Изд. 2-е., переб. и доп. Москва : Большая Рос. энцикл., Санкт-Петербург : Норинт, 1998. С. 724; 16. *Тимоха Д. А.* та ін. Енциклопедичний словник з державного управління / за ред. Ю. В. Ковбасюка, В. П. Трошинського, Ю. П. Сурміна. Київ : НАДУ, 2010. С. 386; 17. *Хмельков А. В.* Формування цілісної системи державного фінансового контролю в Україні. Цит. праця. С. 30; 18. *Філософія. Словник: персоналії, категорії, поняття та терміни.* Цит. праця. С. 127-128; 19. *Філософський енциклопедичний словник / НАН України, Ін-т філософії ім. Г. С. Сковороди ; редкол.: В. І. Шинкарук (голова).* Київ : Абрис, 2002. С. 373; 20. *Філософія: енциклопедический словарь.* Цит. праця. С. 492; 21. *Катроша Л. В.* Види державного фінансового контролю // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України. – 2012. – Вип. 36. С. 194-199; 22. *Пожар Т. О.* Роль фінансово-економічних методів державного фінансового контролю у забезпеченні бюджетної дисципліни [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.nbuv.gov.ua/old_jrn/soc_gum/APE/2011_8/APE-8-2011/327-333.pdf 23. *Нагребельний В. П., Чернадчук В. Д., Сухонос В. В.* Фінансове право України. Загальна частина. Цит. праця. 24. *Шутов М. І.* і др. Державний фінансовий контроль в Україні: теорія та практика. Цит. праця. С. 20; 25. *Гулько В. В.* Реформування системи державного фінансового контролю в Україні в контексті євроінтеграційних процесів : дис. ... канд. екон. наук : 08.00.08 ; Акад. фін. упр., Н.-д. фін. ін-т. Київ, 2012. – 210 с.

Shashenok Y. V. For questions about the methods of the state financial control

In the article, on the review of existing research papers produced by representatives of legal, finance and economics, studied the relationship between “method” and “form” in determining the content of methods of financial control. Considerable attention is paid to the synthesis of scientific and teaching methods of financial control in the methods of financial and state control.

Generally, the role of the state financial control methods, as a system of interrelated general scientific and methodical methods of cognition, on the theoretical and practical level, there to ensure a common approach to the study and understanding of objects of state financial control. The current system was formed to protect the public interest, to achieve the set targets in areas of economic development and economic security.

The problems related to the methods of financial control, despite taking into account existing studies of F. F. Butynetsya, L. K. Voronov, I. K. Drozd, M. P. Kucheriavenko, V. P. Nahrebelnoho, I. B. Stefaniuk, L. A. Savchenko, I. P. Ustinov, A. V. Khmelkov and others still remains relevant and controversial. The need for further knowledge of financial control methods caused by several reasons and factors, including: lack of profile legal act on regulation of financial control; inconsistency of the system of state financial control; ambiguous understanding of concepts of "forms and methods of financial control"; substitution or identification forms with methods and techniques of forms in legal acts on regulation of financial control, as well as relevant research.

Established by the economic, financial and legal science objectives, role and purpose of financial control in practice can be implemented through creation of an effective mechanism of state financial control. An important component of this mechanism is the proper regulatory consolidation of forms and methods of financial control with their mandatory separation on legislative and scientific levels.

Special aspects in the mechanism of state financial control are control methods, since in the system of state financial control concepts and methods are still legally undefined, do not specified the types and procedures used in different situations.

During the study of scientific papers of economic, financial and legal science representatives, we came to the conclusion that in the system of scientific knowledge there is no unity in understanding the concepts of "method of state financial control" and "method of financial control." In these studies form of financial control is often identified with the methods of financial control and forms of financial control by revealing its classification in one of the types (previous, current and next).

In our opinion, the main difficulty in distinguishing between the concepts of financial control forms and methods is subjective aspect, according to which each of the researchers of conceptual-categorical apparatus of state financial control and the authors of financial control regulations of any proper reasons gives to these or other components certain features. As a result, there is actuality and the necessity for continuation of research forms and methods content of financial control.

Narrow and broad understanding of the methods of financial control by representatives of the financial, economic and legal sciences, in my opinion, were successfully gathered in the research of V. V. Gulko. Scientist under the methods of financial control understands the totality of the prevailing theories, doctrines, regulations, concepts, techniques, procedures, methods of knowledge of public relations, which are used for checking the legality, validity and appropriateness of financial decisions and transactions in the formation and use of financial resources of the state and its administrative and territorial units. Generally, the role of the state financial control methods, as a system of interrelated general scientific and methodical modes of cognition, on the theoretical and practical level, there to ensure a common approach to the study and understanding of objects of state financial control.

It should be noted that the research of financial control methods should be based primarily on clarifying by economic, financial and legal sciences general and essential features and properties of the phenomenon, and also it should be aim to improve conceptual and categorical apparatus topics. This trend exists in terms of the ratio of financial control forms and methods of financial control during the analysis, when scientists from any reason to interpret differently the philosophical category of "form". The result is a situation when in the forms of financial control is understood their methods and vice versa, under state financial control methods set their shape. There is a place for conclusions which provide dual nature of forms of financial control as a unit on one side of this method, and on the other side are internal structure, organization and content of external expression.

Key words: *methods, forms and methods of financial control, methods of financial control, a form of state financial control, form of financial control.*